

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adrodd i:	Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu
Dyddiad:	4 Rhagfyr 2018
Pwnc:	Diweddariad Archwilio Mewnol
Pennaeth Gwasanaeth:	Marc Jones, Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 01248 752601 MarcJones@ynysmon.gov.uk
Awdur yr Adroddiad:	Marion Pryor, Pennaeth Archwilio a Risg 01248 752611 MarionPryor@ynysmon.gov.uk
Natur a Rhesymau dros Adrodd: Mae'r adroddiad hwn yn darparu gwybodaeth am waith a wnaed gan y Gwasanaeth Archwilio Mewnol ers cyfarfod diwethaf y Pwyllgor. Mae'n caniatáu i'r Pwyllgor fonitro cynnydd a pherfformiad y Gwasanaeth Archwilio Mewnol ac mae'n rhoi crynodebau o adroddiadau Archwilio Mewnol fel y gall y Pwyllgor gael sicrwydd ynghylch gwasanaethau a meysydd corfforaethol eraill y Cyngor.	

1. Rhagarweiniad

1.1. Mae'r adroddiad yn rhoi diweddariad ar y sefyllfa fel yr oedd ar 9 Tachwedd 2018 ynghylch:

- Adroddiadau Archwilio Mewnol [a gyhoeddwyd](#) ers 31 Awst 2018
- [Gwaith dilyn i fyny](#) a wnaed ar adroddiadau archwilio blaenorol
- Gweithredu'r [camau rheoli](#)
- Y cynnydd a wnaed o ran cyflawni'r [Cynllun Archwilio Mewnol Blynyddol 2018/19](#)
- [Rheoli Risg](#)
- [Menter Dwyll Genedlaethol](#)

2. Argymhelliad

2.1. Bod y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn nodi'r cynnydd diweddaraf a wnaed gan y Gwasanaeth Archwilio Mewnol o ran ei ddarpariaeth gwasanaeth, darparu sicrwydd, yr adolygiadau a gwblhawyd a pherfformiad ac effeithiolrwydd y gwasanaeth o ran gyrru gwelliant. Hefyd gofynnir i'r Pwyllgor benderfynu a oes angen sicrwydd pellach arno ynghylch adroddiadau archwilio.

CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL

Diweddariad Archwilio

Mewnol

Rhagfyr 2018

Marion Pryor BA MA CMIIA CPFA
Pennaeth Archwilio a Risg

Cynnwys

Cynnwys	1
Adroddiadau Archwilio Mewnol a gyhoeddwyd yn ddiweddar	2
Trefniadau Casglu Incwm Ysgolion	2
Twyll Tocynnau Teithio Rhatach	3
Dilyn i Fyny Adroddiadau Archwilio Mewnol Blaenorol	4
Amrywiol Ddyledwyr – Dilyn i fyny am y tro cyntaf	4
Fframwaith Caffael Corfforaethol – Dilyn i fyny am yr ail dro.....	5
Paratoadau'r Cyngor ar gyfer GDPR – Dilyn i fyny am y tro cyntaf	5
Gwaith Dilyn i Fyny sydd wedi'i Drefnu ac sydd ar y Gweill	7
Gweithredu Camau Rheoli	8
Cynnydd o ran cyflawni'r Cynllun Gweithredu Archwilio Mewnol 2018/19	9
Rheoli Risg	9
Menter Dwyll Genedlaethol	10
Atodiad A – Cynllun Gweithredol Archwilio Mewnol 2018/19	11

Adroddiadau Archwilio Mewnol a gyhoeddwyd yn ddiweddar

1. Mae'r rhan hon o'r adroddiad yn rhoi trosolwg o adroddiadau Archwilio Mewnol a gwblhawyd ers y cyfarfod diwethaf, gan gynnwys y Raddfa Sicrwydd gyffredinol a nifer y Materion / Risgiau a godir yng nghynllun gweithredu'r adroddiad.
2. Rydym wedi cwblhau **dau** adroddiad yn y cyfnod hwn a cheir crynodeb ohonynt isod:

Teitl	Lefel Sicrwydd	Catastroffig	Uchel	Cymedrol	Isel	Cyfanswm
Trefniadau Casglu Incwm Ysgolion	Cyfyngedig	0	2	1	0	3
Twyll Tocynnau Teithio Rhatach	Rhesymol	0	0	0	0	0

Trefniadau Casglu Incwm Ysgolion

3. *Yn unol â phenderfyniad y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu o safbwynt adroddiadau 'Sicrwydd Cyfyngedig', rwyf wedi darparu copi o'r adroddiad llawn i aelodau ar wahân.*
4. Cafodd yr archwiliad hwn ei gynnwys yn y cynllun archwilio yn dilyn cais gan y Pennaeth Dysgu blaenorol. Codwyd amrywiol bryderon ynglŷn â phrosesau casglu incwm o fewn ysgolion a chodwyd pryderon pellach yn ystod yr ymgynghoriad a gynhaliwyd ar y system TG newydd ar gyfer casglu incwm o fewn ysgolion. Ymwelwyd â thair ysgol gynradd fel rhan o'r archwiliad.
5. Nodwyd bod:
 - polisïau a gweithdrefnau mewn perthynas ag incwm wedi dyddio
 - anghysondebau o ran bod yn atebol am incwm
 - diffyg monitro corfforaethol
 - gwaith monitro dyledion yn amrywio rhwng ysgolion
 - trefn lywodraethu cronfeydd ysgolion yn wan ac
 - mae systemau rheoli mynediad amhriodol.
6. Roedd y rhan fwyaf o'r gwendidau a ganfuwyd yn y prosesau casglu incwm a fabwysiadwyd gan ysgolion yn deillio o ddiffyg gwybodaeth a hyfforddiant, h.y. nid yw'r Gwasanaeth Dysgu wedi cyflwyno polisïau cyfredol i ysgolion, wedi'u cefnogi gan weithdrefnau a hyfforddiant. Hefyd, mae diffyg monitro cydymffurfiaeth gorfforaethol gan y Gwasanaeth Dysgu i nodi problemau, gan adael y Cyngor yn agored i risgiau.
7. Cadarnhaodd Swyddog Cefnogi Busnes Ysgolion, sydd newydd ei phenodi, fod y Gwasanaeth wedi trefnu hyfforddiant pellach ar gyfer y system School Comms yn Hydref 2018. Dywedodd hefyd fod gan rai ysgolion wahanol becynnau ar gyfer y system

School Comms ac felly nad ydynt yn gallu gwneud yr un tasgau. Mae hwn yn rhywbeth y bydd y Gwasanaeth Dysgu yn ei adolygu.

8. Fodd bynnag, yn seiliedig ar wendidau'r system bresennol, dim ond cynnig '**Sicrwydd Cyfyngedig**' yr oeddem yn gallu ei gynnig o ran rheoli risg, llywodraethu a threfniadau rheoli mewnol.

Twyll Tocynnau Teithio Rhatach

9. Mae adroddiadau am dwyll yn erbyn Cyngor Gwynedd wedi ymddangos yn ddiweddar yn y wasg ar ôl i berchnogion dau gwmni bysiau eu cael yn euog am droseddau yn cynnwys cynllwynio i gyflawni twyll trwy wybodaeth ffug. Roedd y cwmni wedi defnyddio tocynnau teithio rhatach oedd wedi'u colli neu eu dwyn, sy'n caniatáu i rai dros 60 oed ac eraill ag anableddau penodol deithio am ddim, i hawlio siwrneiau bws nad oedd erioed wedi digwydd. Roedd y cwmni wedi defnyddio un cerdyn 23,000 o weithiau er bod perchennog y cerdyn wedi cael cerdyn newydd yn ei le, a defnyddiwyd tocyn bws un pensynwr filoedd o weithiau ar ôl iddo farw. Cyflwynodd y cwmni hawliadau i Gyngor Gwynedd, a thalodd y Cyngor amdanynt gan hawlio'r arian yn ôl gan Lywodraeth Cymru o dan Gynllun Tocynnau Teithio Rhatach Cymru Gyfan.
10. Gwnaed ymholiadau gyda Chyngor Gwynedd a Gwasanaeth Trafnidiaeth y Cyngor i sicrhau nad yw'r Cyngor yn agored i'r twyll hwn. Roedd un o'r cwmnïau wedi gweithredu dau gontract gyda'r Cyngor yn ad-dalu tocynnau rhatach, ond nid oeddent yn llwyddiannus pan wnaeth y Cyngor ail-dendro'r contractau yn 2015. Nid oedd y llall wedi derbyn unrhyw daliadau ers Mehefin 2014.
11. Mae Cyngor Sir y Fflint, ar ran holl Gynghorau Gogledd Cymru, yn darparu adroddiadau cryno yn uniongyrchol o system Wayfarer i gefnogi hawliadau ad-dalu ar gyfer tocynnau rhatach, rhag i gontractwyr allu ymyrryd â nhw. Mae Gwasanaeth Trafnidiaeth y Cyngor yn gwirio pob cais am docynnau rhatach a gyflwynwyd gan y gweithredwr bysiau yn erbyn yr adroddiadau gan leihau'r risg o golledion yn sgil hawliadau twyllodrus.
12. O fis Gorffennaf 2017, cyflwynodd Llywodraeth Cymru adroddiadau system manwl bob mis i Gynghorau allu monitro gweithgaredd cardiau clyfar. Mae'r Cyngor yn adolygu'r adroddiadau i ganfod unrhyw achos o ddyblygu / defnydd uchel o gerdyn ac unrhyw weithgaredd anarferol er mwyn iddynt allu gwneud ymholiadau gyda'r gweithredwr bysiau. Mae adroddiadau'n tynnu sylw at orddefnydd o'r system, ac o fewn lefel goddefiant o 2%, mae'r Gwasanaeth Trafnidiaeth yn ymchwilio. Mae'r system adrodd newydd yn golygu y gall y Cyngor ganfod achosion o anghysondeb ac ymchwilio iddynt, ac felly mai llai o risg o golledion yn sgil hawliadau rhy uchel a thwyllodrus ar gyfer ad-dalu tocynnau rhatach.
13. Mae'r Cyngor yn cymryd rhan yn y cynllun Dywedwch Wrthym Unwaith ac mae'n canslo cardiau pan fydd rhywun yn marw. Mae'r Cyngor yn cadw cardiau wedi'u difrodi ac os dywedir wrth y Cyngor bod cerdyn ar goll caiff ei ddadysgogi. Mae hyn yn sicrhau bod y risg o golledion ariannol yn sgil defnydd twyllodrus o gardiau'n lleihau.
14. Yn seiliedig ar y casgliadau uchod, mae rheolau rhesymol yn eu lle i sicrhau bod risg y Cyngor o ad-dalu tocynnau rhatach yn cael ei lleihau.

Dilyn i Fyny Adroddiadau Archwilio Mewnol Blaenorol

15. Ar hyn o bryd, rydym yn dilyn i fyny adroddiadau gyda graddfa sicrwydd o 'Cyfyngedig' neu is. Rydym wedi cwblhau **tri** adolygiad dilyn i fyny yn y cyfnod hwn, gyda'r canlyniadau canlynol:

Teitl yr Archwiliad	Rheswm dros yr Adolygiad	Dyddiad dilyn i fyny	Lefel Sicrwydd	Catastroffig	Uchel	Canolig	Isel	Cyfanswm
Amrywiol Ddyledwyr	Dilyn i fyny am y tro cyntaf	Tach-18	Cyfyngedig	0	4	7	2	13
Fframwaith Caffael Corfforaethol	Dilyn i fyny am yr ail dro	Tach-18	Rhesymol	0	2	4	0	6
Paratoadau'r Cyngor ar gyfer GDPR	Dilyn i fyny am y tro cyntaf	Hyd-18	Rhesymol	0	2	0	0	2

Amrywiol Ddyledwyr – Dilyn i fyny am y tro cyntaf

16. *Yn unol â phenderfyniad y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu o safbwynt adroddiadau 'Sicrwydd Cyfyngedig', rwyf wedi darparu copi o'r adroddiad llawn i aelodau ar wahân.*
17. Yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf, mae'r Gwasanaeth Adnoddau wedi dechrau buddsoddiad ar raddfa fawr mewn systemau, yn cynnwys Dyledwyr, Casglu Arian Parod a Chyfrifyddu, Treth y Cyngor a Budd-daliadau Tai. Yn y gorffennol mae'r Tîm Dyledwyr wedi dioddef oherwydd diffyg buddsoddiad, o ran staffio ac o ran systemau. Mae cyflwyno'r system Civica Debtors wedi gwella'r sefyllfa, ond ar adeg ein harchwiliad diwethaf a chyn yr ailstrwythuro, nid oedd gan y Tîm y capasiti i ddatblygu'r system a moderneiddio prosesau.
18. Mae hwn wedi bod yn amser heriol; gan gynnal y llwyth gwaith beunyddiol, mae staff wedi gweithredu heriau mawr i systemau ond mae nifer o broblemau gweithredu'r system TG wedi codi. Mae tystiolaeth fod y tîm wedi gwneud cryn waith i fynd i'r afael â'r materion / risgiau a godwyd yn ystod ein hadolygiad gwreiddiol, ond mae ein hadolygiad dilynol yn dangos, mewn sawl achos, nad yw wedi bod yn ddigonol i fynd i'r afael yn llawn â'r risg ac felly'n mae'n parhau'n **'Sicrwydd Cyfyngedig'**.
19. O'r 19 o faterion / risgiau a godwyd yn ystod yr adolygiad archwilio cyntaf, mae'r Rheolwr Gwasanaeth Refeniw a Budd-daliadau wedi goddef un risg 'Isel' o ran ad-daliadau a risg twyll, mae pum wedi cael sylw, 11 yn y broses o gael sylw ac mae gwaith heb ei ddechrau ar ddau. O ran y gwaith sydd wedi'i ddechrau a'i fod wedi lleihau'r tebygolrwydd o risg yn codi, rydym wedi adlewyrchu hyn yn y raddfa risg.
20. Byddwn yn edrych eto ar hyn ym mis Gorffennaf 2019 i fonitro cynnydd y risgiau.

Fframwaith Caffael Corfforaethol – Dilyn i fyny am yr ail dro

21. Cynhaliwyd archwiliad o'r fframwaith caffael corfforaethol a chyhoeddwyd adroddiad ym Medi 2017. Arweiniodd yr adolygiad at raddfa 'Sicrwydd Cyfyngedig'.
22. Cynhaliwyd adolygiad dilynol a chyhoeddwyd ein hadroddiad yn Ionawr 2018. Daethpwyd i'r casgliad fod y Cyngor wedi dangos 'Cynnydd Rhesymol' o ran mynd i'r afael â'r Materion / Risgiau a godwyd, dylai lefel sicrwydd yr adroddiad barhau i fod yn 'Sicrwydd Cyfyngedig' oherwydd lefel flaenoriaeth gweddill y materion a godwyd oedd heb gyrraedd y dyddiad gweithredu a dargedwyd.
23. Mae'r adolygiad yn dilyn i fyny am yr ail dro'n dod i'r casgliad bod chwech o'r 20 o Faterion / Risgiau a godwyd yn ystod yr adolygiad gwreiddiol ym Medi 2017 yn dal heb gael sylw. Mae'r Rheolwr Caffael Corfforaethol wedi ymestyn y dyddiadau terfyn ar gyfer mynd i'r afael â'r risgiau sy'n weddill, gyda'r diweddaraf yn Awst, 2019.
24. Codwyd un Mater/ Risg coch yn yr adroddiad gwreiddiol, oedd yn ymwneud â diffyg sicrwydd y Cyngor fod ei holl weithgaredd caffael yn cydymffurfio â gweithdrefnau a rheoliadau a'r posibilrwydd fod y Cyngor wedi mynd i gostau lle nad oedd unrhyw ymarfer caffael cystadleuol ffurfiol wedi digwydd. Roedd risg nad oedd contractau addas i'r pwrpas yn eu lle ac nad oedd gwasanaethau wedi ystyried materion fel diogelu a diogelwch, a gwerth am arian. Cytunodd gwasanaethau i adolygu gwasanaethau presennol a ddarparwyd gan ddarparwyr allanol i sicrhau eu bod wedi cydymffurfio â rheoliadau caffael a bod contractau oedd yn addas i'r pwrpas yn eu lle. Nid oedd bob gwasanaeth wedi cwblhau'r adolygiad ar yr adeg y gwnaed yr archwiliad ond roeddent yn gwneud cynnydd da tuag at gael y sicrwydd hwn.
25. Hefyd, cynhaliwyd ymarferiad fel rhan o'n hadolygiad i nodi'r holl wariant gyda chyflenwyr unigol dros £150k yn y cyfnod 2017/18 i gadarnhau bod contract yn ei le ar gyfer y nwyddau neu'r gwasanaeth a ddarparwyd. Ar gyfer y lefel hon o wariant, gwelwyd bod gan y Cyngor contractau yn eu lle'n gyson a bod gwasanaethau'n defnyddio fframweithiau caffael cenedlaethol a rhanbarthol i sicrhau arbedion.
26. Yn sgil y gwaith a wnaed gan wasanaethau a chanlyniadau ein harchwiliad, llwyddwyd i leihau'r tebygolrwydd bod contractau'n methu â chydymffurfio i 'Annhebygol', gan leihau'r raddfa risg i 'Uchel' (Ambr).
27. Felly daethom i'r casgliad fod y Cyngor wedi dangos 'cynnydd da' i fynd i'r afael â'r Materion / Risgiau a godwyd ac felly rydym bellach yn gallu cynnig '**Sicrwydd Rhesymol**' fod y Cyngor yn rheoli ei waith caffael yn effeithiol.

Paratodau'r Cyngor ar gyfer GDPR – Dilyn i fyny am y tro cyntaf

28. Rydym wedi cynnal dau archwiliad yn ystod y llynedd gan olrhain paratodau'r Cyngor ar gyfer GDPR. Y cyntaf oedd adolygiad dros dro ym mis Tachwedd 2017 i asesu cynnydd ar y dyddiad hwnnw, yna dilynwyd yr adolygiad hwnnw gan archwiliad llawn ym Mai 2018 i benderfynu a oedd y Cyngor mewn sefyllfa o gydymffurfio â GDPR erbyn y dyddiad terfyn, 25 Mai 2018.

29. Tra bod y diweddariad dros dro wedi cynnig **'Sicrwydd Rhesymol'** fod y Cyngor ar y trywydd cywir i gydymffurfio â GDPR, roedd ein hadolygiad dilynol yn dangos nad oedd nifer o wasanaethau wedi gweithredu'r Cynllun Gweithredu GDPR yn unol â'r dyddiadau targed y cytunwyd arnynt. Yn sgil y ffaith bod deddfwriaeth GDPR yn cael ei gweithredu'n fuan a'r canlyniadau posibl i'r Cyngor pe na fyddai'n cydymffurfio, dim ond **'Sicrwydd Cyfyngedig'** yr oeddem yn gallu ei gynnig ar y pryd, a chodwyd wyth o faterion / risgiau i sylw rheolwyr.
30. Mae'r Cyngor wedi gwneud llawer o waith mewn cyfnod cymharol fyr i fynd i'r afael â'r materion / risgiau yn ystod ein hadolygiad diwethaf. Mae ein hadolygiad dilynol yn cadarnhau bod y Cyngor bellach mewn gwella sefyllfa i ddangos i Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth ei fod wedi cymryd camau rhesymol tuag at gydymffurfio â GDPR. Bellach mae fframwaith mwy cadarn yn ei le o fewn y Cyngor i hwyluso cydymffurfiaeth â GDPR yn ystod y ddwy flynedd nesaf.
31. O'r wyth risg / mater a godwyd yn ystod yr adolygiad llawn ym Mai 2018, mae'r Cyngor wedi mynd i'r afael â chwech ac mae dau'n dal i gael sylw.
32. Nid yw'r Cyngor wedi penodi Swyddog Diogelu Data Ysgolion hyd yma, i helpu a chynghori ysgolion ar Ddiogelu Data a chydymffurfio â GDPR; ond, ar adeg ein hadolygiad roedd y broses recriwtio ar gyfer y swydd hon ar y gweill.
33. Hefyd, mae angen gwaith pellach i sicrhau bod yr holl staff wedi'u hyfforddi'n ddigonol o safbwynt GDPR. Tra bod y Cyngor wedi cyflwyno modiwl e-ddysgu GDPR, sy'n orfodol i bob aelod o staff, mae ystadegau cwblhau diweddar yn dangos bod mwy na 50% o staff heb gwblhau'r hyfforddiant. Felly mae risg o hyd nad yw staff yn gwbl ymwybodol o'u cyfrifoldebau unigol a chyfrifoldebau cyffredinol y Cyngor o safbwynt Diogelu Data.
34. Serch hynny, mae'r Cyngor wedi gwneud cynnydd da i fynd i'r afael â'r materion / risgiau a nodwyd yn ystod ein hadolygiad gwreiddiol. Rydym hefyd yn gallu cael sicrwydd pellach o ba mor dda y mae'r Cyngor yn rheoli ei risgiau llywodraethu gwybodaeth, o adroddiad blynyddol yr Uwch Swyddog Risg Gwybodaeth a gyflwynwyd i Bwyllgor Archwilio a Llywodraethu ym Medi 2018. Daeth yr adroddiad i'r casgliad fod trefniadau'r Cyngor ar gyfer llywodraethu gwybodaeth a chydymffurfio â diogelu data yn rhesymol effeithiol; mae wedi llwyddo i weithredu'r ddeddfwriaeth diogelu data newydd, gan weithredu mewn ffordd sy'n cydymffurfio; ac mae prosesau'n bodoli o fewn y Cyngor i ddangos ei fod yn cydymffurfio â Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth.
35. O ystyried canlyniadau ein hadolygiad dilynol, yn ogystal â'r sicrwydd a ddarparwyd gan adroddiad blynyddol yr Uwch Swyddog Risg Gwybodaeth, rydym bellach yn gallu ail-sgorio ein graddfa sicrwydd a chynnig **lefel sicrwydd rhesymol** o safbwynt cydymffurfio â GDPR o fewn y Cyngor.

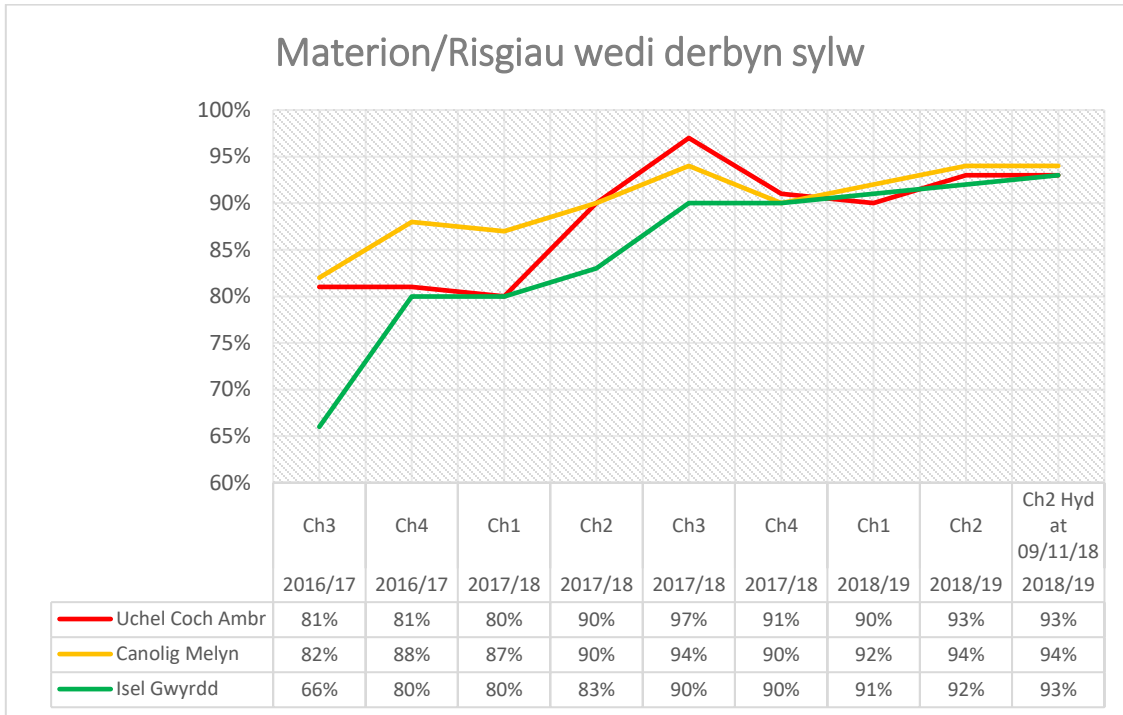
Gwaith Dilyn i Fyny sydd wedi'i Drefnu ac sydd ar y Gweill

36. Mae gennym **dri** adroddiad gyda graddfa 'Sicrwydd Cyfyngedig' fydd yn cael adolygiad dilynol cyn diwedd y flwyddyn ariannol hon. Mae pob un o'r **tri** adolygiad dilyn i fyny wrthi'n cael eu cynnal:

Teitl yr Archwiliad	Rheswm dros yr Adolygiad	Dyddiad dilyn i fyny	Lefel Sicrwydd	Catastroffig	Uchel	Canolig	Isel	Cyfanswm
Gorchmynion Llys Gofal Plant o dan yr Amlinelliad Cyfraith Cyhoeddus	Dilyn i fyny am yr ail dro	Gorff-18	Cyfyngedig	1	3	3	1	8
Cydymffurfio â Safon Diogelwch Data y Diwydiant Cardiau Talu	Dilyn i fyny am yr ail dro	Hyd-18	Cyfyngedig	0	6	4	1	11
Rheoli Systemau – Mynediad Rhesymegol a Gwahanu Dyletswyddau	Dilyn i fyny am y trydydd tro	Rhag-18	Cyfyngedig	0	3	2	0	5

Gweithredu Camau Rheoli

37. Mae'r graff isod yn tynnu sylw at berfformiad rheolwyr i fynd i'r afael â Materion / Risgiau a godwyd yn ein harchwiliadau:

38. Bu i'r Cyngor wella ei berfformiad yn raddol yn ystod 2017/18 ac mae wedi parhau i gynnal perfformiad da yn y ddau chwarter cyntaf o 2018/19.

39. Paratoir adroddiad manylach o'r holl argymhellion sy'n weddill a'r Materion / Risgiau ddwywaith y flwyddyn. Bydd y nesaf yn barod yn Chwefror 2019.

40. Fodd bynnag, mae ymarferiad diweddar i edrych ar y data hanesyddol sydd wedi'i gynnwys yn y system olrhain camau gweithredu wedi tynnu sylw at orgyflunio gweinyddol ac eitemau anghyson gyda'n dull seiliedig ar risg tuag at archwilio. Yn fuan bydd fersiwn newydd wedi'i huwchraddio o'r system olrhain camau gweithredu ar gael, sy'n fwy ymarferol ac yn lleihau'r baich gweinyddol. Felly, byddwn yn cynnal ymarferiad y flwyddyn nesaf i lanhau'r data hanesyddol ac adolygu'r broses o gyflunio'r system.

Cynnydd o ran cyflawni'r Cynllun Gweithredu Archwilio Mewnol 2018/19

41. Mae'r Cynllun presennol ynghlwm yn [Atodiad A](#). Ers i'r ddau Uwch Archwilydd newydd gael eu penodi, mae gwaith wedi gwneud cynnydd da. Fodd bynnag, wrth fynd ymlaen, ynghyd â hyd y swyddi hyn, ymchwiliadau hir, gwaith dilynol sylweddol ac absenoldeb mamolaeth y trydydd Uwch Archwilydd, a ddechreuodd yn annisgwyl yn Hydref 2018, bydd yn anodd cyflawni ein targed i roi sylw i 80% o'r risgiau gweddilliol coch ac ambr yn y gofrestr risg gorfforaethol.
42. Er mai dim ond **29%** o risgiau gweddilliol coch ac ambr sydd wedi cael sylw yn y gofrestr risg gorfforaethol, mae gwaith ar y gweill ar hyn o bryd mewn **saith** maes:
- Seiberddiogelwch (risg - coch)
 - Sipsiwn a Theithwyr (Gofynion Deddf Tai (Cymru) 2014)
 - Gwrthderfysgaeth a'r Ddyletswydd Atal
 - Recriwtio a Chadw
 - Parhad Busnes (dwy risg - coch)
 - Taliadau Uniongyrchol
 - Gwasanaethau Hamdden – Trefniadau Llywodraethu
43. Rydym hefyd yn ymwneud â dau ymchwiliad parhaus, sydd bron â chael eu cwblhau.

Rheoli Risg

44. Mae'r broses o newid y cofrestr risg i'r feddalwedd Rheoli Risg newydd (4risk) yn mynd yn dda ac mae gwaith yn parhau gyda gwasanaethau i sicrhau ansawdd eu risgiau. Bydd gwaith pellach i gynnwys a gwella agwedd mapio sicrwydd y system fel rhan o'r ail gam gweithredu.
45. Rydym wedi cael Archwiliad lechyd Rheoli Risg annibynnol gan ein hyswirwyr, Zurich Municipal. Mae'r canlyniad yn debyg iawn i'r hyn yr oeddem yn ei ddisgwyl, gydag ychydig o gyfleoedd i wella. Byddwn yn rhannu adroddiad yr Ymgynghorydd Risg Corfforaethol gyda'r Pwyllgor unwaith y bydd wedi'i gwblhau, ynghyd â'n cynllun gweithredu gwelliannau.

Menter Dwyll Genedlaethol

46. I gefnogi cyrff cyhoeddus Cymru yn eu brwydr yn erbyn twyll, mae'r Archwilydd Cyffredinol yn cynnal Menter Dwyll Genedlaethol yng Nghymru bob dwy flynedd o dan ei bwerau (cydweddu data statudol sydd wedi'i gynnwys yn Rhan 3A o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.
47. Mae'r Fenter Dwyll Genedlaethol yn cydweddu data ar draws sefydliadau a systemau i helpu cyrff cyhoeddus ganfod achosion posibl o hawliadau a thrafodion twyllodrus neu anghywir. Mae wedi'i gynnal bob dwy flynedd ers 1996, hyd yma mae wedi cael ei ddefnyddio i ganfod cyfanswm o £1.69 biliwn o ordaliadau ac achosion o dwyll drwy'r DU.
48. Yn ystod y chwarter olaf hwn, rydym wedi bod yn gofyn, coladu, adolygu ac uwchlwytho'r holl ddata angenrheidiol ar gyfer ymarferiad Menter Dwyll Genedlaethol 2018/19, gan ddilyn manylebau data llym. Roedd hyn golygu gweithio'n agos â chydweithwyr yn TG ac ar draws bob gwasanaeth i echdynnu'r data ar gyfer 12 set ddata, a chymerodd wyth diwrnod i gyd ar draws y tîm.
49. Mae Swyddfa Archwilio Cymru newydd ryddhau canlyniadau ymarferiad blaenorol Menter Dwyll Genedlaethol (2016-18), y fwyaf llwyddiannus hyd yma, sydd eisoes wedi arwain at ganfod £5.4 miliwn o ordaliadau ac achosion o dwyll yng Nghymru, a £301 miliwn ar draws y DU. Mae adroddiad Swyddfa Archwilio Cymru'n cynnwys nifer o astudiaethau achos sy'n pwysleisio'r gwaith rhagorol y mae'r sefydliadau sy'n rhan o'r gwaith yn ei wneud i gael gwared ar dwyll mewn gwasanaethau cyhoeddus ar mae ar gael ar <http://www.audit.wales/cy/cyhoeddi/y-fenter-twyll-genedlaethol-yng-nghymru>

Atodiad A – Cynllun Gweithredol Archwilio Mewnol 2018/19¹

Gwasanaeth / Adain	Teitl	Rheswm dros ei gynnwys	Graddfa Risg Gorfforaethol (Gweddilliol)	Cynllun Diwygiedig 2018/19	Nifer dyddiau gwirioneddol ar 31/08/18	Nodiadau / Lefel Sicrwydd	Targed / Dyddiad Gwirioneddol Adrodd i'r Pwyllgor
CORFFORAETH GYFAN							
Corfforaethol	Parhad Busnes	Cofrestr Risg Gorfforaethol	C2 - YM9 C1 - YM38	10	1.75		Ebrill 2019
Corfforaethol	Diwygio Lles	Cofrestr Risg Gorfforaethol	C2 YM10	10			Ebrill 2019
Corfforaethol	Diogelu Corfforaethol	Cofrestr Risg Gorfforaethol	D2 ² YM11	10	7	Sicrwydd Rhesymol	Rhagfyr 2018
Corfforaethol	CONTEST (Atal Terfysgaeth ac Atal Radicaleiddio)	Cofrestr Risg Gorfforaethol	E1 YM27	10	2.5		Ebrill 2019
Corfforaethol	Safonau Diogelwch Data y Diwydiant Cardiau Talu (PCIDSS)	Cofrestr Risg Gorfforaethol	D1 YM34	10	0.75		Chwefror 2019
Corfforaethol	Rheoliadau Diogelu Data Cyffredinol (GDPR)	Cofrestr Risg Gorfforaethol	C2 YM31	0	8	Sicrwydd Rhesymol	Rhagfyr 2018
Corfforaethol	Caffael Corfforaethol	Cofrestr Risg Gorfforaethol	D2 - YM20 D2 - YM22	18	18	Sicrwydd Rhesymol	Rhagfyr 2018
Corfforaethol	Rheoli Risg	Proses newydd wedi'i gweithredu ym mis Hydref 2017. Meddalwedd 4Risk wedi'i gweithredu Medi 2018. Bydd yn ddibynnol ar Wiriad lechyd annibynnol gan ein hyswirwyr.	Amherthnasol	Amherthnasol	Amherthnasol	Adroddiad drafft wedi'i dderbyn Tachwedd 2018	Chwefror 2019

¹ Cofrestr Risg Gorfforaethol wedi'i chymeradwyo gan yr UDA 10/09/18

² Risg Gweddilliol wedi lleihau o C1 (Coch) i D2 (Ambr)

Gwasanaeth / Adain	Teitl	Rheswm dros ei gynnwys	Graddfa Risg Gorfforaethol (Gweddilliol)	Cynllun Diwygiedig 2018/19	Nifer dyddiau gwirioneddol ar 31/08/18	Nodiadau / Lefel Sicrwydd	Targed / Dyddiad Gwirioneddol Adrodd i'r Pwyllgor
Corfforaethol	Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol	Deddfwriaeth proffil uchel sy'n cael effaith sylweddol ar y ffordd mae'r Cyngor yn gweithio. Bydd yn destun adolygiad penodol gan Swyddfa Archwilio Cymru	Amherthnasol	3			
Corfforaethol	Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant – gofynion Rhan 9	Deddfwriaeth proffil uchel sy'n cael effaith sylweddol ar y ffordd mae'r Cyngor yn gweithio. Estyniad gan LIC i weithredu cyllidebau wedi'u cyfuno	Amherthnasol	2			
Corfforaethol	Rheoli Risg Twyll	Gofyniad gan PSIAS	Amherthnasol	5			
ADNODDAU							
Adnoddau	Adennill a Dileu dyledion	Systemau Ariannol Allweddol – pryderon A151	Amherthnasol	15			Ebrill 2019
Adnoddau	Incwm – Dilyn i Fyny Amrywiol Ddyledwyr	System Ariannol Allweddol – sicrwydd archwilio allanol	Amherthnasol	15	15	Sicrwydd Cyfyngedig	Rhagfyr 2018
Adnoddau	Cyflogres	System Ariannol Allweddol – sicrwydd archwilio allanol	Amherthnasol	15			
TRAWSNEWID							
TGCh	Archwiliad TG - Seiberddiogelwch	Cofrestr Risg Gorfforaethol	C1 YM28	15	7.25		Chwefror 2019
AD	Recriwtio a Chadw	Cofrestr Risg Gorfforaethol	C2 YM5	15			Ebrill 2019
RHEOLEIDDO A DATBLYGU ECONOMAIDD							
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd	Rhaglen Ynys Ynni (yn cynnwys cynlluniau mawr megis Wylfa Newydd)	Cofrestr Risg Gorfforaethol	C2 - YM13 C2 - YM16 D2 - YM17	10			
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd	Gwasanaethau Hamdden – buddsoddiad ariannol	Cofrestr Risg Gorfforaethol	B3 YM32	10			Ebrill 2019

Gwasanaeth / Adain	Teitl	Rheswm dros ei gynnwys	Graddfa Risg Gorfforaethol (Gweddilliol)	Cynllun Diwygiedig 2018/19	Nifer dyddiau gwirioneddol ar 31/08/18	Nodiadau / Lefel Sicrwydd	Targed / Dyddiad Gwirioneddol Adrodd i'r Pwyllgor
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd	Gwasanaethau Hamdden – Llywodraethiant a Rheolaeth	Cais y Pennaeth Gwasanaeth – newidiadau strwythurol mawr wedi'i gario ymlaen o 2017 / 1	Amherthnasol	15		Aros i'r ailstrwythur o gael ei gwblhau	Ebrill 2019
PRIFYRDD, GWASTRAFF A GWASANAETHAU EIDDO							
Priffyrdd	Gwasanaethau Parcio Ceir – Gorfodaeth	Arbrawf newydd mewn lle o 2017/18 gyda sefydliad allanol ar gyfer gorfodi rheolau parcio	Amherthnasol	15 0		Dilewyd – blaenoriaeth isel	
Priffyrdd	Trefniadau Monitro Contract Priffyrdd	Cais y Pennaeth Gwasanaeth	Amherthnasol	15 10	10	Sicrwydd Sylweddol	Medi 2018
TAI							
Tai	Sipsiwn a Theithwyr (Gofynion Deddf Tai 2014)	Cofrestr Risg Gorfforaethol	C2 YM29	10	0.25		Ebrill 2019
GWASANAETHAU OEDOLION							
Oedolion	Trefniadau Diogelu rhag Collid Rhyddid	Cofrestr Risg Gorfforaethol	C2 YM25	15 9	9	Sicrwydd Rhesymol	Gorffennaf 2018
Oedolion	Taliadau Uniongyrchol	Cais y Pennaeth Gwasanaeth (cariwyd ymlaen o 2017/18)	Amherthnasol	10	0.5		Medi 2018
GWASANAETHAU PLANT							
Plant	Bwrdd Integredig Cyflenwi Gwasanaeth	Cofrestr Risg Gorfforaethol	C2 YM36	10			Ebrill 2019
DYSGU							
Dysgu	Rheoliadau Diogelu Data Cyffredinol (GDPR) – gweithredu mewn Ysgolion	Cofrestr Risg Gorfforaethol. Bydd yn ddibynol ar Wiriad lechyd annibynol gan ein hyswirwyr.	C2 YM38	Amherthnasol	Amherthnasol		Ebrill 2019

Gwasanaeth / Adain	Teitl	Rheswm dros ei gynnwys	Graddfa Risg Gorfforaethol (Gweddilliol)	Cynllun Diwygiedig 2018/19	Nifer dyddiau gwirioneddol ar 31/08/18	Nodiadau / Lefel Sicrwydd	Targed / Dyddiad Gwirioneddol Adrodd i'r Pwyllgor
Dysgu	Adolygiadau Thematig Ysgolion Cynradd – Casglu Incwm Ysgolion	Cais y Pennaeth Gwasanaeth		20	16	Sicrwydd Cyfyngedig	September 2018 Rhagfyr 2018
ARDYSTIO GRANTIAU							
	Grant Rhentu Doeth Cymru	Anghenion grantiau	Amherthnasol	10	10	Sicrwydd Sylweddol	Gorffennaf 2018
	Grant Gwisg Ysgol					Sicrwydd Rhesymol	Medi 2018
	Grant Gwella Dysgu					Sicrwydd Sylweddol	Medi 2018
	Grant Datblygu Disgyblion					Sicrwydd Sylweddol	Medi 2018
	CYFANSWM ARCHWILIADAU			312	72		
DYDDIAU HEB EU RHAGLENNU Y GELLIR CODI AMDANYNT (CYNHYRCHIOL)							
	Gwaith Dilyn i Fyny	Nifer o adroddiadau sicrwydd cyfyngedig angen eu dilyn i fyny, yn cynnwys adrodd a gweinyddu 4Action		50	46		
	Menter Dwyll Genedlaethol			8	8		
	Gwaith Atal Twyll Cyffredinol, ymholiadau ac atgyfeiriadau			52	33		
	Cau gwaith y flwyddyn flaenorol			19	19		
	Ymgynghoriaeth Corfforaethol			60	34		

Gwasanaeth / Adain	Teitl	Rheswm dros ei gynnwys	Graddfa Risg Gorfforaethol (Gweddilliol)	Cynllun Diwygiedig 2018/19	Nifer dyddiau gwirioneddol ar 31/08/18	Nodiadau / Lefel Sicrwydd	Targed / Dyddiad Gwirioneddol Adrodd i'r Pwyllgor
	Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu, yn cynnwys hyfforddiant i aelodau			40	27		
	Adolygiad Rheoli			40	15		
	CYFANSWM			269	182		
DYDDIAU NAD OES MODD CODI AMDANYNT (DDIM YN GYNHYRCHIOL)							
	Risg ac Yswiriant			20	10		
	Gweinyddu Cyffredinol			40	25		
	Datblygiad Personol ac Adolygiad, Cyfarfodydd 121 a Thîm			30	8		
	Rheoli, yn cynnwys cysylltu ag Archwilio Allanol a pharatoi cynllun archwilio			40	24		
	Gwyliau, yn cynnwys blynyddol, statudol, arbennig a salwch			357	173		
	Hyfforddiant a Datblygiad staff, yn cynnwys sesiynau cynefino a gwersi Cymraeg			119	64		
	CYFANSWM			606	303		
	CYFANSWM ADNODD			1187			
	ADNODD SYDD AR GAEL			1096			
	DIFFYG O RAN ADNODD			-91			
	CYNHYRCHIAN			49%			